

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМ. В.В. ДОКУЧАЄВА**

Кафедра педагогіки, психології та права

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Перший проректор
професор Р. Шелудько
„31” серпня 2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ВБ 1.8 «ОСНОВИ КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА»

Рівень вищої освіти

Галузь знань

Спеціальність

Освітньо-професійна програма

Факультет обліку і фінансів

Початковий рівень (короткий цикл) вищої освіти

07 «Управління та адміністрування»

071 «Облік і оподаткування»

«Облік і оподаткування»

Робоча програма дисципліни «Основи конституційного права» для здобувачів галузі знань 07 «Управління та адміністрування», спеціальності 071 «Облік і оподаткування», освітньо-професійної програми «Облік і оподаткування».

«31» серпня 2020 р. 14 с.

Розробник: **Шерстюк Світлана Валеріївна** – кандидат економічних наук, доцент кафедри педагогіки, психології та права.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри педагогіки, психології та права.

Протокол № 1 від 27 серпня 2020 р.

Завідувач кафедри педагогіки, психології та права
канд. пед. наук, доцент
27 серпня 2020 р.

О. ЄВСЮКОВ

Схвалено навчально-методичною комісією факультету обліку і фінансів.
Протокол № 2 від «31» серпня 2020 р.

Голова навчально-методичної комісії
факультету обліку і фінансів,
к.е.н., доцент

О. ГОРОХ

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітній рівень підготовки	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань – 07 «Управління та адміністрування»	Вибіркова	
Модулів – 2	Спеціальність – 071 «Облік і оподаткування».	Рік підготовки:	
Змістових модулів –3		1-й	1-й
Загальна кількість годин – 90		Семестр	
		1-й	
	Лекції		
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи здобувача – 10	Рівень підготовки: Початковий рівень (короткий цикл) вищої освіти	16 год.	2 год.
		Практичні, семінарські	
		14 год.	4 год.
		Лабораторні	
		–	–
		Самостійна робота	
		60 год.	84 год.
Вид контролю: – залік			

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета вивчення дисципліни – формування у здобувачів системи знань з основ конституційного права; засвоєння здобувачами основних положень Конституції України, формування й розвиток вміння користуватися нормами Конституції як нормами прямої дії для вирішення практичних правових завдань і ситуацій; розуміння здобувачами місця й ролі конституційного права в системі права України.

1.2. **Завдання:** зрозуміти як функціонують всі структурні елементи конституційного права України; з'ясувати чому виділяють норми Конституції як норми прямої дії; сформувати правову культуру здобувача.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі **повинні:**
знати:

- зміст Конституції України;
- історію конституційного процесу;
- основні конституційні права людини і громадянина та шляхи забезпечення їх виконання;

вміти:

- орієнтуватись у нормах Конституції України;
- застосовувати на практиці норми Конституції як норми прямої дії;
- правильно користуватися юридичною термінологією.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувачі набувають такі **компетентності:**

Перелік компетентностей:

Інтегральна компетентність – Здатність розв'язувати типові спеціалізовані задачі у сфері бухгалтерського обліку, оподаткування, аналізу та контролю суб'єктів господарювання або у процесі навчання, що передбачає застосування положень і методів сучасної економічної науки і характеризується певною невизначеністю умов.

Загальні компетентності

ЗК05. Уміння обґрунтовувати управлінські рішення та спроможність забезпечувати їх правочинність.

Спеціальні (фахові) компетентності:

ФК06. Здатність застосування знань права та податкового законодавства в практичній діяльності суб'єктів господарювання.

ФК14. Демонструвати розуміння вимог щодо професійної діяльності, зумовлених необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави

Нормативний зміст підготовки здобувачів вищої освіти, сформульований у програмних результатах навчання:

ПРН 5. Вміти працювати як самостійно, так і в команді, поважати індивідуальне та культурне різноманіття.

ПРН 16. Розуміти вимоги до діяльності за спеціальністю, зумовлені необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави.

ПРН 17. Усвідомлювати особливості сучасної економіки, інституційної структури, основних напрямів політики держави, цінності вільного демократичного суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Історичні і теоретико-методологічні засади конституційного права України

Тема 1. Історія світового та вітчизняного конституційного процесу.

Сутність, система, принципи та норми конституційного процесу. З'ясовуються історичні передумови розвитку конституційного процесу.

Тема 2. Загальні засади конституційного ладу в Україні. Висвітлюються конституційні ознаки держави і влади, основи правової системи України, політична, економічна та ідеологічна багатоманітність суспільного життя, основи національної безпеки тощо. Державна символіка, її історія і сучасність.

Тема 3. Права, свободи та обов'язки людини і громадянина. Поняття та загальна характеристика прав, свобод та обов'язків людини і громадянина, зазначених у II розділі Конституції України.

Змістовий модуль 2. Конституційний статус, функції та повноваження вищих органів державної влади

Тема 4. Верховна Рада України – єдиний вищий законодавчий орган в Україні. Особливості правового статусу народного депутата України, організація роботи і структура Верховної Ради України, її повноваження. Сутність законодавчого процесу.

Тема 5. Конституційний статус Президента України. Висвітлюється регулювання порядку обрання Президента України, місце та роль Президента України в конституційній системі органів державної влади України. Інститут президенства в сучасному світі.

Тема 6. Конституційний статус Кабінету Міністрів України. Сутність та система органів виконавчої влади, встановлена Конституцією України. Місце та роль Кабінету Міністрів України в конституційній системі органів державної влади України. Конституційні засади державного управління.

Змістовий модуль 3. Конституційні основи правосуддя і прокуратури, статусу місцевого самоврядування

Тема 7. Конституційно-правові засади здійснення правосуддя. Розглядаються положення Конституції України про основні засади судочинства і судову систему України. Принципи організації та діяльності прокуратури України. Конституційний Суд України – єдиний орган конституційної юрисдикції.

Тема 8. Конституційний територіальний устрій України. Основні засади територіального устрою України. Адміністративно-територіальний поділ України. Історичні, правові, соціально-економічні та інші традиції окремих територій України.

Тема 9. Конституційний статус місцевого самоврядування. Поняття та принципи місцевого самоврядування в Україні, система місцевого самоврядування. Сутність реформи децентралізації органів виконавчої влади. Конституція України про повноваження та форми роботи органів місцевого самоврядування, захист їх правового статусу.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п /с	лаб	інд	с.р.		л	п /с	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Історичні і теоретико-методологічні засади конституційного права України												
Тема 1. Історія світового та вітчизняного конституційного процесу	9	2	1			6	10					10
Тема 2. Загальні засади конституційного ладу в Україні	9	2	1			6	10					10
Тема 3. Права, свободи та обов'язки людини і громадянина	12	2	2			8	10					10
Разом за змістовим	30	6	4			20						

<i>модулем 1</i>							30					30
Змістовий модуль 2. Конституційний статус, функції та повноваження вищих органів державної влади												
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Тема 4. Верховна Рада України – єдиний вищий законодавчий орган в Україні	10	2	2			6	9	1				8
Тема 5. Конституційний статус Президента України	9	1	2			6	9		1			8
Тема 6. Конституційний статус Кабінету Міністрів України	9	2	1			6	9	1				8
Разом за змістовим модулем 2	28	5	5			18	28	2	1			24
Змістовий модуль 3. Конституційні основи правосуддя і прокуратури, статусу місцевого самоврядування												
Тема 7. Конституційно- правові засади здійснення правосуддя	11	1	2			8	11		1			10
Тема 8. Конституційний територіальний устрій України	12	2	2			8	11		1			10
Тема 9. Конституційний статус місцевого самоврядування	9	2	1			6	11		1			10
Разом за змістовним модулем 3	32	6	1			13	33		3			30
Усього годин	90	16	14	–	–	66	90	4	6	–	–	80

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Історія світового та вітчизняного конституційного процесу	1
2	Загальні засади конституційного ладу в Україні	1
3	Права, свободи та обов'язки людини і громадянина	2
4	Верховна Рада України – єдиний вищий законодавчий орган в Україні	2
5	Конституційний статус Президента України	2
6	Конституційний статус Кабінету Міністрів України	1
7	Конституційно-правові засади здійснення правосуддя	2
8	Конституційний територіальний устрій України	2
9	Конституційний статус місцевого самоврядування	1
Разом		14

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
—	—	—

7. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
—	—	—

8. Самостійна робота

Конспектування лекцій і опрацювання конспекту лекцій в позаурочний час шляхом порівняння записів з відповідним розділом підручника. При необхідності внесення доповнень і уточнень до конспекту лекцій. Підготовка за допомогою конспекту теоретичних питань до семінарських занять.

Самостійна робота здобувача відноситься до інформаційно-розвиваючих методів навчання і є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних занять.

Види самостійної роботи здобувачів за цільовим призначенням:

1. Вивчення нового матеріалу: читання та конспектування літературних джерел інформації; перегляд відеозаписів; інші види робіт.

2. Поглиблене вивчення матеріалу: підготовка до контрольних, практичних, семінарів; виконання типових задач; інші види робіт.

3. Вивчення матеріалу з використанням елементів творчості: розв'язання нестандартних задач; участь у ділових іграх щодо вирішення проблемних ситуацій та завдань; підготовка та написання рефератів, доповідей з заданої теми; інші види робіт.

4. Вдосконалення теоретичних знань і практичних навичок в умовах виробництва.

9. Індивідуальні завдання

Індивідуальне науково-дослідне завдання (ІНДЗ) є видом позааудиторної індивідуальної роботи здобувача навчального чи навчально-дослідницького характеру, яке виконується в процесі вивчення програмного матеріалу навчального курсу.

Мета ІНДЗ. Самостійне вивчення частини програмного матеріалу, систематизація, поглиблення, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань аспіранта з навчального курсу та розвиток навичок самостійної роботи.

Зміст ІНДЗ. ІНДЗ – це завершена теоретична або практична робота в межах навчальної програми курсу, яка виконується на основі знань, умінь і навичок, отриманих у процесі лекційних, семінарських та практичних занять, охоплює декілька тем або зміст навчального курсу в цілому.

Теми ІНДЗ:

1. Зарубіжні та вітчизняні законодавчі конституційні документи в історії і сучасності.
2. Основні етапи конституційного процесу в незалежній Україні (1991-1996 рр).
3. Форма держави України.
4. Законність та правопорядок.
5. Україна як суверенна, незалежна, демократична, соціальна та правова держава.
6. Політична, економічна та ідеологічна багатоманітність України.
7. Особливості правового статусу народного депутата України.
8. Інститут президенства в сучасному світі.
9. Місце та роль Кабінету Міністрів України в конституційній системі органів державної влади України.
10. Конституційні засади державного управління.
11. Адміністративно-територіальний устрій України.
12. Реформа децентралізації влади в Україні.
13. Права, свободи та обов'язки людини і громадянина, закріплені Конституцією України.
14. Конституційний Суд України – єдиний орган конституційної юрисдикції.
15. Законодавчий процес в Україні.

Вимоги до ІНДЗ

Індивідуальне науково-дослідне завдання повинно бути виконано творчо, на високому науково-теоретичному рівні. При написанні науково-дослідної

роботи здобувачу слід показати вміння самостійно аналізувати не лише зміст нормативно-правових актів, а й спеціальну літературу з відповідного питання.

Тему ІНДЗ здобувачі повинні обрати самостійно (згідно з переліком) і обов'язково погодити її з викладачем (але не більше одного здобувача з групи на кожну тему).

Якщо текст ІНДЗ є звичайною компіляцією текстів з підручників, навчальних посібників, монографій або журнальних статей, робота не буде зарахована.

ІНДЗ повинно мати обсяг 15 - 30 сторінок (аркушів формату А4) і містити такі розділи: зміст, вступ, основна частина, висновки, список використаної літератури, додатки (якщо є).

Вступ складається з 1-2 сторінок тексту, в якому обґрунтовується актуальність теми, формулюється мета і завдання наукової роботи.

В основній частині (10 - 25 сторінок) проводиться аналіз питання, що досліджується, здійснюється висвітлення теоретичних основ досліджуваного питання.

Висновки (3-4 сторінки) мають бути стислими, добре обґрунтованими, чітко сформульованими та містити основні результати роботи (особисті!).

Якщо в процесі написання ІНДЗ використовувався інформаційний або довідковий матеріал, то його розміщують у додатку. До списку літератури вносять всі використані джерела. Посилання на джерела інформації або літературу роблять у квадратних дужках, наприклад, [4, 13], де 4 – номер джерела у Списку, а 13 – номер сторінки. У списку літератури повинно бути не менше 5 джерел.

Індивідуально-консультативна робота

Індивідуально-консультативна робота здійснюється за графіком індивідуально-консультативної роботи у формі: індивідуальних завдань, перевірки та захисту завдань, що винесені на поточний контроль тощо.

Індивідуально-консультативна робота за теоретичною частиною дисципліни проводиться у вигляді:

1. Індивідуальних консультацій – запитання-відповідь стосовно проблемних питань теоретичного матеріалу дисципліни;
2. Групових консультацій – розгляд типових прикладів, практики впровадження та використання нових методів та методик у виробничу практику.

Індивідуально-консультативна робота за практичною частиною дисципліни проводиться у вигляді:

1. Індивідуальних консультацій – завдань, стосовно яких виникли запитання;
2. Групових консультацій – розгляд практичних ситуацій, рольових ігор, які потребують колективного обговорення.

Індивідуально-консультативна робота для комплексної оцінки засвоєння програмного матеріалу проводиться у вигляді:

1. Індивідуального захисту самостійних та індивідуальних завдань;
2. Підготовка рефератів для виступу на науковому семінарі;
3. Підготовка рефератів для виступу на науковій конференції.

10. Методи навчання

Під час ознайомлення з системою конституційного права України й вивчення її окремих складових елементів, що складають предмет навчальної дисципліни «Основи конституційного права», використовуються різноманітні методи навчання, а саме:

1) за джерелом передачі та сприймання навчальної інформації - **словесні, наочні, практичні**. **Словесні методи** включають в себе: розповідь-пояснення, бесіду, лекцію; **наочні методи** - ілюстрація, демонстрація. *Ілюстрація* - допоміжний метод при словесному методі, її значення полягає в яскравішому викладенні та показі власної думки. Засоби ілюстрації - таблиці, моделі, графіки, малюнки тощо. *Демонстрація* характеризується рухомістю засобу демонстрування: навчальна телепередача або кіно-відеофільм чи його фрагмент; **практичні методи** - дослідження, вправи, доповіді, реферати.

2) за характером пізнавальної діяльності здобувачів - **пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, проблемне викладання, частково-пошуковий, дослідницький**.

3) залежно від основної дидактичної мети і завдань - **методи оволодіння новими знаннями, методи усного викладу знань, методи самостійної роботи здобувачів з осмислення й засвоєння нового матеріалу роботи із застосування знань на практиці та вироблення вмінь і навичок, перевірки та оцінювання знань, умінь і навичок;**

4) за ступенем керівництва навчальною роботою: **робота під керівництвом викладача, самостійна робота.**

11. Методи контролю

Підсумкове оцінювання рівня знань здобувачів з основ конституційного права здійснюється на основі результатів поточного модульного контролю, індивідуальної та самостійної роботи здобувачів, підсумкового контролю знань здобувачів за 100-бальною шкалою.

Поточний модульний контроль з основ конституційного права включає в себе три модульні контрольні роботи з вивчених тем, які проводяться письмово у формі теоретичних і тестових завдань. Знання та вміння здобувачів оцінюються за допомогою:

- здійснення моніторингу роботи здобувачів при обговоренні практичних ситуацій, задач та обґрунтуванні відповіді. Критеріями оцінки є спосіб подачі ідеї, підкріплення її законодавчою базою, вміння презентувати та відстоювати свої пропозиції;

- індивідуального виступу за проблематикою семінарського заняття. Критеріями оцінки є спосіб подачі інформації, її зміст, підкріплення прикладами, аналіз та висновки.

Підсумковий контроль з основ конституційного права проводиться у формі усного заліку.

Додатково заохочується виступи здобувачів на засіданнях наукового гуртка з правових дисциплін та наукових конференціях.

12. Розподіл балів, які отримують здобувачі

Поточне тестування та самостійна робота										Залік	Підсумок
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2				Змістовий модуль 3		ІНДЗ	20	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	20		
6	4	7	6	5	6	8	7	6			

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
66-74	D	задовільно	
60-65	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

13. Методичне забезпечення

1. Шерстюк С.В. Основи конституційного права: методичні вказівки до проведення семінарських занять та самостійної роботи здобувачів. Х.: ХНАУ, 2020. 32 с.

14. Рекомендована література

Базова

1. Колодій А. М., Олійник А. Ю. Права людини і громадянина в Україні: Навч. посіб. - К.: Юрінком Інтер, 2003.
2. Марчук В. М., Ніколаєва Л. В. Нариси з теорії права: Навч. посіб. / В. М. Марчук, Л. В. Ніколаєва. — К.: Істина, 2001. — 304 с.
3. Молдован В.В., Чулінда Л.І. Правознавство. 3-тє вид. Навч. посіб. — К.: Центр учбової літератури, 2012. — 184 с.
4. Основи держави і права: Навч. посібник / За ред. В.В. Комарова. — Х.: Нац. юрид. акад. України, 2001. — 260 с.
5. Основи правознавства України: Навч. посібник / Ківалов С.В., Музиченко П.П., Крестовська Н.М., Крижанівський А.Ф. - Х.: Одиссей, 2012. — 400 с.
6. Основи правознавства: Навч. посіб. / За заг. ред. ПЛ. Гнатенко. - К.: Юридична книга, 2014. - 320 с.
7. Основи правознавства: Навч. посіб. / Під заг. ред. В.П. Пастухова. - К.: Алерта. 2015. - 377с.
9. Правознавство: Навч. посібник / За ред. М.В. Кравчука. — Тернопіль: «Новий Світ - 2000», СПД ФО «В.М.Піча», 2017. — 516 с.

Допоміжна

1. Акт проголошення незалежності України: Прийнятий Верховною Радою України 24 серпня 1991 р. // Відомості Верховної Ради Української РСР. - 1991. - № 38. - Ст. 502.
2. Декларація про державний суверенітет України: Прийнята Верховною Радою Української РСР 16 липня 1990 р. - К.: Україна, 1991.-8 с.
3. Декларація прав національностей України: Прийнята Верховною Радою України 1 листопада 1991 р. // Відомості Верховної Ради України. - 1991. -№ 53. - Ст. 799.
4. Конституція України від 28.06.96 (зі змінами і доповненнями) // ВВР України. — 1996. - №30.
5. Господарський кодекс України. Х.: Одиссей, 2019.
6. Кодекс законів про працю. - Х.: Одисей, 2019.
7. Цивільний кодекс України. - Х.: Одисей, 2019.

15. Інформаційні ресурси

2. Копиленко О.П. Правознавство. Навч. посібник. – 2007. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pidruchniki.ws/15840720/pravo/pravoznavstvo_-_kopilenko_op
– Назва з тит. екрана.
3. Кунченко-Харченко В.І. Правознавство. Навч. посібник. – 2011. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pidruchniki.ws/11750204/pravo/pravoznavstvo_-_kunchenko-harchenko_vi
– Назва з тит. екрана.
4. Олійник А.Ю. Правознавство. Підручник. – 2009. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pidruchniki.ws/10550123/pravo/spisok_vikoristanih_dzherel#493
– Назва з тит. екрана.
5. Правознавство. Підручник / За заг. ред. Крестовської Н.М., Кулініч О.О., Романадзе Л.Д. – Одеса: ОНЕУ, 2015.
<http://dspace.oneu.edu.ua › jspui › bitstream › Правознавство PDF>